

Tehyn puheenjohtajan Millariikka Rytkösen puhe Tehyn valtuuston järjestäytymiskokouksessa 080621

Arvoisa kunniapuheenjohtaja, hyvät valtuutetut sekä muut läsnäolijat. Arvoisat tehyläiset, kollegat!

KIITOS.

Kiitos luottamuksestanne.

Kiitos, että edelleen luotatte.

Viime keskiviikkona, aamulla klo 7.48 olin läsnä syntymähetkessä ja kyneleet nousivat silmiini. Olin kuvitellut, että työelämän ilonkyneleet saivat jäädä synnytyssaliin ja työmarkkinaskenessä saisin keskittyä vain pään iskemiseen seinään.

Mutta yht´äkkiä porvoollaisen makuuhuoneen etätyöpisteen äärellä kyneleet alkoivat valua poskilleni. Olin saanut kunnian signeerata neuvottelujärjestö Sote ry:n puolesta istuvana puheenjohtaja SOTE-sopimuksen ja yli 30 vuoden tehyläisten tavoite oli siinä konkreettisesti. En tahtonut nähdä Teams-näkymää tietokoneen ruudulta sumein silmin, hetki on hyvin juhlallinen. En tiedä, oliko Tehyn äiti **Toini Nousiainen** osannut kuvitella tätä hetkeä asettaessaan mielessään Tehyn pitkäaikavälin tavoitteita, mutta historian kirjoihin jääköön, että SOTE-sopimuksen vihdoin nähdessä päivänvalon, tällä kättilöllä oli jalassaan ivalolaiselta jäseneltä saadut punaiset villasukat.

Paljastan, että edunvalvontajohtajamme **Else-Mai Kirvesniemi** oli myös hyvin liikuttunut. Hän sanoi tuoreeltaan, että hänellä on hyvin samankaltainen fiilis kuin 14 vuotta sitten synnytettyään poikansa Laurin. Pöllämystynyt ja onnellinen. Vähän ihmeissään siitä, että nyt tämä pitäisi pitää hengissä ja kasvattaa isoksi. Se sama tehtävä on meillä, SOTE-sopimuksen tuoreilla vanhemmilla, Tehyn nykyisillä päättäjillä, työntekijöillä ja jäsenillä. Te, arvon Tehyn vastavalitut valtuutetut, pääsette tänään tekemään Tehyn koko 39-vuotisen historian merkittäväntä päätöstä hyväksymällä viime torstaina syntyneen neuvottelutuloksen. Te jätte Tehyn historiaan.

Asioita voidaan tehdä erilaisilla strategioilla. Kertarytinällä saattaa yhdellä kertaa saada paljon, mutta jälkien korjaamiseen kuluu aikaa. Konkarikättilö muistutti minua Tuntemattoman sotilaan Koskelan tokaisemasta neuvosta heti urani alkumetreillä: hätäillen tekemällä ei tule muuta kuin kusipäisiä mukuloita. Hän muistutti, että kättilön tärkein ominaisuus on osata istua käsiensä päällä. Melkoinen neuvo ihmiselle, joka on itse kuin liian lyhyt sytytyslanka.

Koskelan neuvo toimi synnytyksmaailmassa ja se toimii myös työmarkkinaskenessä. Ainoa tapa synnyttää tuloksia, on pitkäjänteinen yhteistyö. Ja maltti. Ajoittain istuminen niiden käsiensä päällä. Työmarkkinamaailmassa ei saada yksilötason pikavoittoja, vaan turnaukset kestävät pitkään. Voittajajoukkueessa on aina laaja kokoonpano. Meidän viimeisen neljän vuoden joukkueessa pelasi rintarinnan Tehyn ja SuPerin joukkueet ja tällä joukkueella haluan pelata jatkossakin.

Hyvät tehyläiset,

”Sen minä opin pitkän ammattijärjestöuran aikana, että pitää olla sitkeä ja määrätietoinen. Jaksaa vaan vaikka lyödä päätä seinään. Kyllä sen pääkin kestää, ja seinä rupeaa vähitellen murtumaan.”

Tehyn maailmaan kättilöinyt **Toini Nousiainen** sen tiesi. 39 vuoden ajan sitä päätä on seinään hakattu ja nyt seinä alkoi murtua. Sote-alan oma työehtosopimus ei ole vastaus kaikkiin alamme ongelmiin, mutta se on

konkreettinen työkalu, jolla pystymme ratkomaan alan ongelmia. Aivan kuten opettajat ja lääkärit ovat tehneet ennen meitä.

Ensimmäinen SOTE-sopimus oli tarkoitus sopia puhtaasti KVTES:n ehdoin. Silti saimme jo nyt muutaman alan työaika-asioita selvästi parantavan määräyksen: mahdollisuuden sopia lepoajoista toisin paikallisesti ja siten mahdollistaa työntekijöille parhaiten sopivat työajat sekä tiukennuksen viikkolevon vapaapäivien sijoitteluun.

Merkittävää on, että ensimmäisen SOTE-sopimuksen määräykset ovat syntyneet sopimuskauden voimassa ollessa. Rauhan aikana. Meillä ei ole ollut mahdollisuuksia käyttää normaaleja painostuskeinoja, kuten työtaistelua. Nämä muutokset on tehty puhtaasti neuvotellen. Ajatelkaa, mitkä mahdollisuudet meillä on ensi keväänä, kun ensimmäinen SOTE-sopimus on katkolla ja käymme aidosti neuvotteluja SOTE-sopimuspöydässä. Silloinkaan herkut eivät hulahda syliimme, turha kuvitella. Ensi keväänä tarvitsemme tiiviit rivit työpaikoilla ja joukkovoimaa. Yksin voi pyytää, mutta joukolla voi vaatia.

Rohkenen vielä yhden kättilön kuolemattoman lauseen teille jakaa. ”Yksikään ei ole sisälle jäänyt”. Nämä sanat lausuin hyvin useasti aamuyön pitkinä tunteina epätoivoisille synnyttäjille, joilta usein pääsi epätoivoinen huuto, ettei se sieltä ulos tule. Tätä kuolematonta lausetta en voi luvata teille Tehyn puheenjohtajana. Me jäsenet yhdessä päätämme sen, jääkö haluamme asiat sisälle vai ei. Ilman ponnisteluita meille eivät asiat synny. Se, mitä me yhdessä haluamme saavuttaa ensi keväänä, meidän on yhdessä puserrettava ulos. Yhdessä. Ja vain ja ainoastaan yhteisvoimin.

Hyvät tehyläiset,

Varhaiskasvatuksen opettajien siirtyminen opetushenkilöstön sopimukseen ja SOTE-sopimuksen synty merkitsevät muutoksia myös kunnalliseen yleiseen virka- ja työehtosopimukseen. Käytännössä lastenhoitajista tulee siis jatkossa siellä suurin henkilöstöryhmä. Lastenhoitajien suhteellinen asema vahvistuu tässä ratkaisussa, ja lastenhoitajien edunvalvonta tehostuu ja olen tästä ratkaisusta erityisen tyytyväinen.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää siihen, että varhaiskasvatusalalle koulutetut ammattilaiset hakeutuvat varhaiskasvatuksen tehtäviin ja pysyvät alalla. Alan vetovoimaisuus kärsii matalan palkkatason lisäksi turbulenssista, joka johtuu jatkuvista muutoksista ja niihin liittyvistä ongelmista. Työ varhaiskasvatuksessa on merkityksellistä ja arvostuksen tulee näkyä palkkauksessa, aidosti moniammatillisen työn mahdollistamisessa ja kehittämisessä sekä työhyvinvoinnista huolehtimisessa. Varhaiskasvatuksen laatu ja turvallisuus paranee varhaiskasvatustilaa ja varhaiskasvatus asetusta sekä sovellettavia työ- ja virkaehtosopimuksia noudattamalla. Kaikkien ammattiryhmien osaamista hyödyntävä ja kunnioittava moniammatillinen työyhteisö on varhaiskasvatuspalveluiden perusta, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat eheäksi kokonaisuudeksi.

Varhaiskasvatusalalla huolehditaan siitä kaikkein tärkeimmästä, meidän jokaisen vanhemman kalleimmasta aarteesta ja tämän soisi myös päättäjien sisäistävän ja kysyvän itseltään: Kuka meidän lapsia jatkossa hoitaa? Vai hoitaako kukaan?

Hyvät tehyläiset,

Jos Tehy ei olisi vielä syntynyt, se olisi nyt viimeistään synnyttävä. Jos ammattiyhdistysliikettä ei olisi, se pitäisi keksiä. Vai pitäisikö? Onhan meillä lainsäädäntö.

”Mitään konkreettista hyötyä en ole liitoista saanut” – virsi peittoaa ajoittain muut viisut ja ihmettelen saman levyn soimista vuodesta toiseen. Missä kohtaa työehtosopimuksen merkityksestä työntekijälle tuli täysin vieras asia? Milloin ammattiyhdistysliikkeen saavutukset unohtuivat ja niistä muodostui illuusio betoniin valetuista ikuisista muuttumattomista oikeuksista?

Lain mukaan työnantajan ei tarvitse maksaa palkkaa tilapäisen hoitovapaan ajalta eli silloin kun lapsi sairastuu äkillisesti. Sairausajan palkkaa saa korkeintaan kymmeneltä arkipäivältä kerrallaan ja arkipäiviksi luetaan pääsääntöisesti lauantait. Harvalla se murtunut lonkka paranee puolessatoista viikossa, mutta hei; mitään hyötyä ei ole liitoista. Ja kyllähän sitä jälkikasvun vatsataudit ja flunssat menee ihan ilman palkkaakin! Vai kuinka?

Lainsäädäntö ei velvoita työnantajaa maksamaan palkkaa äitiys- tai isyysvapaan ajalta eikä määrittele oikeutta saada lomarahaa. Toki pelkkä vauvantuoksu riittää elämiseen, eikö totta? Hälytysraha-käsitettä ei lainsäädäntö tunne lainkaan. Mutta hei; kutsumuksellahan tätä tehdään. Arkipyhinä tehdystä työstä ei tarvitse maksaa erillistä korvausta. Eikä muuten iltavuoroista, lauantaityöstä eikä yövuoroista. Semmoinen lain turvaama taso, vassokuu.

Laki ei anna oikeutta kahvitaukoon. Töitä tehdään viikossa 40 tuntia, ei 38 tuntia 15 minuuttia. Ja mikä parasta: työehtosopimuksissa ei ole määritelty vähimmäispalkan suuruutta. Merkkipäivät eivät ole palkallisia vapaapäiviä eikä työnantajalla ole velvollisuutta ottaa ryhmähenkivakuutusta.

Yhtäkään työehtosopimusta ei ole valettu betoniin, vaan jokaisella neuvottelukierroksella koko homma avataan ja työnantajalla on aina omat intressit neuvottelupöydässä. Ihan jokaisella neuvottelukierroksella. Erityisesti julkisen sektorin lomapäivät ovat pöydällä poikkeuksetta, samoin muut työehdot, jotka liian moni meistä kuvittelee olevan ikuista onnea. Ja kenties saavutettu työnantajan silkasta hyväntahtoisuudesta. Todellisuudessa jos työehtosopimuksia ei olisi, perälautana olisi lainsäädäntö. Ja kesälomalla hyvin paljon hoikempi lompakko vailla lomarahoja.

Metsäteollisuus ja teknologiateollisuus ovat ratkaisuilleen vaikeuttaneet tulevien työmarkkinaneuvotteluiden lähtöasetelmaan. Täytyy muistaa, että yksikään laki ole itsestäänselvyys ja kiveen hakattu. Lakeja säättävät kulloinkin vallassa olevat ihmiset ja nekin saattavat heikentyä työntekijöiden kannalta, jos niitä ei puolusteta.

Tulevalla neuvottelukierroksella emme ay-liikkeenä tule istumaan katsomossa. Peliä ei rakenneta sieltä käsin. Eikä maaleja. Den glider in, eller hur?

Hyvät tehyläiset,

Pandemia vei koko maailman enemmän tai vähemmän raiteiltaan. Tässä sodassa virusta vastaan etulinjan ovat muodostaneet hoitohenkilöstö, jota muualla maailmassa on palkittu. Meillä ei. Viime vuoden aikana ainakin 17 000 terveysalan ammattilaista on kuollut koronaan, kertoi Amnesty Internationalin, PSIN:n ja UNI Global Unionin analyysi. Rokotteet eivät ole jakautuneet valtioiden välillä tasapuolisesti ja keväällä arvioitiin, että yli puolet kaikista rokotteista on maailman 10 rikkaimman valtion hallussa. Samaan aikaan yli 100 maassa yksikään terveydenhuollon työntekijä ei ollut saanut rokotetta.

Kerrataan lyhyesti viimeiset puolitoista vuotta teidän näkökulmastanne, arvon tehyläiset: suojainpula ja työturvallisuusriski, valmiuslaki ja perusoikeuksien rajoittaminen, koronakorvauksen maksamatta jättäminen ja tänä keväänä uudelleen työturvallisuuden vaarantaminen, nyt rokotusjärjestyksessä.

Vaikka Suomi on selvinnyt koronasta kansainvälisesti vertaillen tähän mennessä hyvin, maksatte te, arvon tehyläiset kovaa ja pitkävaikutteista hintaa tästä kaikesta. Korona on eskaloinut pulaa hoitohenkilöstöstä.

Hoitovelan purku tulee vaatimaan tekijänsä. Sote-ala tulee vaatimaan jatkossa merkittäviä panostuksia, kun pandemian aikana kertynyt hoitovelka on purettava ja sote-uudistus toteutettava. Ennen kaikkea on saatava parannettua alamme vetovoimaa ja pysäytettävä hoitajakato. Muuten jäävät ratkaisematta muutkin sote-sektorin haasteet.

Olemme varoittaneet Suomen hallitusta kerta toisensa jälkeen, että johdonmukaisella hoitajien kyykyttämisellä on johdonmukaiset seuraukset. Hakijamäärät alan oppilaitoksiin ovat laskussa. Sekä kokeneet että nuoremmat hoitajat vaihtavat alaa kiihtyvällä tahdilla. Leikkaussaleja ja osastoja suljetaan samoin jopa kokonaisia hoivakoteja. Syynä on hoitajapula. Tai oikeammin hoitajakato.

Alkanut kesä tulee olemaan ennätysvaikea. Jo nyt kuuluu työpaikoilta, että vakituksiinkaan toimiin ei ole hakijoita. Sijaisia on mahdoton saada. Olemme toistaneet tilastoja globaalista hoitajapulasta tai meillä eläkkeelle jäävien sairaanhoitajien ja lähihoitajien määrästä yhä uudelleen, mutta kuuroille korville.

Nyt ei kevyt korjausliike auta. Tästä ei selvitä pienellä pintaremontilla. Alan palkkatasoa on nostettava. Koronakorvaus on maksettava. Työolojen parantaminenkin alkaa nyt olla kiinni siitä, että työpaikalla on ylipäänsä riittävästi kollegoja, jotta työ ei ole pelkkää selviytymiskamppailua vuorosta toiseen. Vaikuttavin keino tyrehdyttää hoitajien kato alalta on parempi palkka. Kaikki muu on itsepetosta.

Kunpa yhdenkin puolueen kuntavaalikampanjan kärki olisi pelastaa sote-ala ja pelastaa hoitajat!

Hyvät tehyläiset,

tehyläinen kansanedustaja **Kim Berg** twiittasi viikko sitten: ”Sote-juna puksuttaa vihdoin vahvasti kohti maalia.” Tämä tilannekuva kertoo sote-uudistuksen maalin olevan lähempänä kuin koskaan, hyvä niin. Vuosikausien sote-myllerryksen keskellä te, arvot tehyläiset olette pyörittäneet sote-palveluita 24/7. Rohkenen lähettää täältä Tehyn järjestäytymiskokouksesta terveiset sinulle Kim ja kaikille 199 kollegallesi: Tehkää hyviä päätöksiä! Meidän pitää pystyä toteuttaa ne.

Hyvät tehyläiset,

Kohti määränpäättä kulkiessaan, ajoittain on hyvä katsoa peruutuspeiliin nähdäkseen saavutukset. Tehyn näkymät tuulilasista ovat hyvät, samoin siitä taustapeilistä katsoen. Meidän jäsenkehityksemme on vakaata ja ammattiosastoon kuuluvien jäsenten määrä kasvaa. Tehyn taloutta on hoidettu vastuullisesti ja edellisen valtuustokauden tunnuslukuja voi tarkastella tyytyväisenä.

Edellisellä kaudella kävimme läpi kaksi neuvottelukierrosta ja edellisestä liittokierroksesta olikin aikaa; viimeksi tähän tapaan neuvoteltiin 14 vuotta sitten vuonna 2007. Tehyläiseen tapaan jätimme jälkemme työmarkkinahistoriaan sekä 2018 että 2020 -kierroksilla. Kolme vuotta sitten osoitimme, että ei ole mitään ventialojen asettamaa kattoa ja puhkaisimme ventialan asettaman tason saaden ylimääräisen 9,2 prosentin kertaerän kompensationsa lomarahaleikkauksista sekä pysyviä parannuksia työehtoihin. Näitä olivat mm. tilapäisen hoitovapaan ikärajan nostaminen 10-vuotiaasta 12-vuotiaaseen ja palkallisen isyysvapaan piteneminen 6 päivästä 12 päivään.

Viime vuoden keväällä saimme neuvoteltua kiky-sopimuksen hautajaiset ja teimme työmarkkinahistorian saaden synnytettyä sote-alan oman työehtosopimuksen.

Tämän kaiken saimme tehtyä yhdessä SuPerin kanssa ainoastaan yhden valtuustokauden aikana; mihin me pystymmekään yhdessä tänään alkavalla valtuustokaudella 2021-2025?

Hyvät kollegat,

Tehy on meidän kaikkien rinnalla kulkija. Tuki ja turva ammattiin valmistuville, tämän hienon alan valinneille. Me varhaiskasvatus- ja sote-alan ammattilaiset tiedämme olevamme maailman parhaissa ammateissa. Olosuhteet ovat ne, jota saavat ammattilaiset väsymään. Eettinen stressi on alamme arkipäivää, koska teemme työmme ihmisten auttamiseksi paineisessa työympäristössä. Emme saa tehdä työtämme siten, miten meidät on koulutettu se tekemään. Emme saa tehdä työtämme riittävän hyvin ja omien arvojemme mukaisesti ja se syö ammattilaista. Jos päivittäin joudut puntaroimaan, mitä jätät tekemättä kuormitus alkaa käydä ylitsepääsemättömäksi. Tehyn tavoite on saada palkkaus ja työolot kuntoon. Tehyn arvot, tasa-arvo ja jäsenlähtöisyys, näkyy kaikessa toiminnassamme. Konkreettisesti nämä arvot näkyvät esimerkiksi siinä, että Tehyn opiskelijoilla oli ensi kertaa äänioikeus ja vaaalikelpoisuus keväällä käydyissä vaaleissamme ja ensimmäistä kertaa valtuustoon nousi tehyläinen opiskelija. Hieno ja historiallinen saavutus, sairaanhoitajaopiskelija **Panda Eriksson!** Tervetuloa Tehyn päättäjäksi ja opiskelijoiden ääneksi Tehyn ylimpään päättävään elimeen!

Lopuksi, hyvät tehyläiset,

ensi vuonna tähän aikaan Tehy täyttää 40 vuotta. Tehyn perustamiskokouksessa oli Tehyn puheenjohtajanakin toimineen **Raija Hukkamäen** mukaan ylevä tunnelma, sillä ”tiesimme tekevämme historiaa”. Alamme yhteisen etujärjestön synnyttäminen oli kestänyt kauan, mutta lopputulos oli työmarkkinahistoriaa. Tehyn perustamiskokouksessa kesäkuussa 1982 **Toini Nousiainen** sanoi: ”*Jo tänään Tehy on voimakas. Jo tänään Tehy on tervettä joukkovoimaa.*” On hieno hetki voida sanoa tässä tänään teille, 39-vuotiaalle Tehylle ja sen tuoreille valtuutetuille: Edelleen Tehy on voimakas. Edelleen Tehy on tervettä joukkovoimaa!